

UTVIKLINGSREDEGJØRELSE FAGLIG RÅD FOR NATURBRUK

2015/2016

Del 2

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Organiseringen av arbeidet.....	3
1.2 Innspill fra andre aktører, rapporter mv.	3
1.3 Utgangspunktet for rådets vurderinger	4
1.4 Utviklingsredegjørelsens oppbygging.....	5
2. Overordnede problemstillinger.....	5
2.1 Landslinjer/regionale kompetanse sentre	5
2.2 Kryssløp	6
2.3 Studieforberevende Vg3 i naturbruk	6
2.4 Fordypning på Vg2 og Vg3.....	7
2.5 Sertifikater	7
2.6 Vg1 naturbruk.....	8
3. Vurderinger knyttet til de enkelte fag.....	8
3.1 Anleggsgartner og idrettsanlegg	8
3.2 Gartnernæring, landbruk og potensielle nye lærefag.....	10
3.3 Skogfaget.....	14
3.4 Hestefaget og hovslagerfaget.....	15
3.5 Reindrifsfaget	17
3.6 Akvakulturfaget	19
3.7 Fiske og fangst	20
3.8 Sjømatproduksjon	20
4. Oppsummering.....	20
Litteraturliste.....	22
Vedlegg.....	23

1. Innledning

Faglig råd for naturbruk (FRNA) overleverer med dette del 2 av utviklingsredegjørelsen 2015/2016. Redegjørelsen har sitt utgangspunkt i punkt 4 i mandatet for faglig råd, som slår fast at hvert råd skal levere en utviklingsredegjørelse to ganger per oppnevningsperiode. Utviklingsredegjørelsen del 2 er en direkte oppfølging av utviklingsredegjørelsen del 1, som rådet overleverte til Utdanningsdirektoratet (Udir) i oktober 2015. Utviklingsredegjørelsene er en del av gjennomgangen av tilbudsstrukturen på yrkesfag.

I utviklingsredegjørelsen del 2 har rådet vurdert samtlige lærefag og yrkeskompetansefag i utdanningsprogram for naturbruk. Vi har også etter beste evne besvart spørsmålene direktoratet stilte som oppfølging til utviklingsredegjørelsen del 1, ved bestilling av del 2.

1.1 Organiseringen av arbeidet

Rådet har organisert arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 ved å videreføre arbeidsgruppene som ble nedsatt under arbeidet med utviklingsredegjørelsens del 1:

1. Blå arbeidsgruppe: akvakultur og fiske og fangst.
2. Grønn arbeidsgruppe: hestefaget, hovslagerfaget, landbruk, gartneri og skogfaget.
3. Arbeidsgruppe for reindriftsfaget. Rådets representant for denne gruppen har arbeidet tett med grønn arbeidsgruppe.
4. Arbeidsgruppe for anleggsgartnerfaget, idrettsanleggfaget og det potensielt nye greenkeeperfaget. Rådets representant for denne gruppen har arbeidet tett med grønn arbeidsgruppe.

Arbeidsgruppene har i hovedsak bestått av rådsmedlemmer og enkelte varamedlemmer. I tillegg har eksterne aktører/personer deltatt i møter hvor gruppene har ment at dette har vært hensiktsmessig. Arbeidsutvalget (AU) i FRNA¹ har koordinert arbeidet i samråd med rådets sekretær.

1.2 Innspill fra andre aktører, rapporter mv.

Vurderingene og anbefalingene i utviklingsredegjørelsen bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag, som i stor grad er hentet fra dialog med nærliggende bransjer, bedrifter og andre relevante aktører. Vi har også basert oss på utredninger og forskning der dette finnes. Vi vil ikke gi en «vegg-til-vegg-beskrivelse» av hele vårt kunnskapsgrunnlag her, men vise til noen av de viktigste møtene og rapportene vi har basert oss på. Vi kommer tilbake til våre vurderinger knyttet til dette i gjennomgangen av de enkelte fagene, se kapittel 3.

FRNA har hatt dialog og møter med følgende aktører i arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2:

- AU FRNA har avholdt et møte med representanter fra Faglig råd for bygg og anleggsteknikk (FRBA). Initiativet til møtet kom fra FRBA, som ønsket å diskutere følgende to saker:
  - Flytting av anleggsgartnerfaget fra utdanningsprogram for naturbruk til utdanningsprogram for bygg og anleggsteknikk.
  - Det nye faget i bygg- og anleggsteknikk, byggedrifterfaget, som har stor betydning for idrettsanleggfaget, som i dag ligger i naturbruk.
- Grønn arbeidsgruppe har avholdt møter med representanter fra Norges Hovslagerforening.

---

¹ AU FRNA består av leder, nestleder 1 og nestleder 2.

- Leder i FRNA har deltatt i to møter med Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen (Yrkesfaglig utvalg 3). Her har rådsleder redegjort for de utfordringer rådet ser innen utdanningsprogram for naturbruk, og diskutert dette med utvalget.
- AU FRNA har hatt møte med Landbruks og matdepartementet (LMD) for å drøfte viktige prinsipielle spørsmål, i hovedsak knyttet til hestefaget, hovslagerfaget og agronomutdanningen.
- Bondelaget v/Brita Skallerud og Norske landbrukstenester (NLT) v/Runar Wold i Vestfold Landbrukstenester deltok i møte med FRNA 3. februar 2016, for å drøfte landbruks- og gartner-næringenes behov for fagkompetanse i tiden fremover.
- Representanter for hundenæringen og zoo-bransjen deltok på møte i FRNA 3. februar for å presentere en søknad de har jobbet med om et nytt dyrefag/fag om dyrehold. Behovet for kompetanse på videregående nivå knyttet til hund, selskapsdyr og dyr i dyreparker ble diskutert.
- Rådet har hatt dialog med Vest-Lofoten videregående skole i Nordland om kryssløp fra Vg1 TIP til Vg2 fiske og fangst.
- Janita Arhaug, leder i Sett Sjøbein, deltok i møte med FRNA 6. april 2016², for å presentere arbeidet til Sett Sjøbein, sertifikatbehov og arbeid i Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen.

Vi har også basert våre vurderinger og konklusjoner på erfaringer og innspill fra dialogkonferanser vi har arrangert tidligere i oppnevningssperioden.

Videre har vi basert våre vurderinger og anbefalinger på følgende rapporter:

- [Rapport fra Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen \(Yrkesfaglig utvalg 3\). Avgitt 1. mars 2016.](#)
- [Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Stortinget i forbindelse med jordbruksoppgjøret «Økt rekruttering til landbruket. Mangfold og muligheter for fremtiden». Avgitt 27. januar 2016.](#)

1.3 Utgangspunktet for rådets vurderinger

Utgangspunktet for rådets vurderinger og konklusjoner har vært spørsmålet om næringenes verdsetting av- og fremtidige behov for kunnskap og kompetanse. FRNA har også lagt til grunn vurderinger basert på behovet for «et grønt skifte», der vi forventer at næringene rådet representerer er kjernen i de fremtidige «grønne» utdanningsretningene.

Analysene i utviklingsredegjørelsen del 2 er basert på punkt 2.3 i *Retningslinjer for samarbeidet mellom Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY), de faglige rådene og Utdanningsdirektoratet*, som omhandler dokumentasjonsgrunnlag.

Forslagene skal så langt det er mulig inneholde:

- *Omtale av forslagsstiller(ne)*
- *Problembeskrivelse som omfatter:*
  - *Hva problemstillingen består av*
  - *Hvor mange som er berørt av problemstillingen*
  - *Refleksjoner rundt årsaker (struktur/prosess)*
  - *Kriterier for at man ønsker å ta saken videre til myndighetene*
- *Analyse og vurdering av antatte vesentlige konsekvenser av den beslutning som foreslås truffet (kvalitet og hvor mange som omfattes)*

---

² Dag 1 av todagers rådsmøte 6.-7.4.2016

- *Økonomiske og administrative konsekvenser for statlig og fylkeskommunal forvaltning, samt for private (næringsvirksomhet og enkeltpersoner)*
- *Problembeskrivelser generelt og for det enkelte fag*

1.4 Utviklingsredegjørelsens oppbygging

Utviklingsredegjørelsen er bygd opp med følgende struktur:

- I kapittel 2 drøfter vi overordnede problemstillinger, det vil si problemstillinger som går på tvers av lærefagene i utdanningsprogram for naturbruk. Vi kommer også med noen anbefalinger knyttet til disse.
- I kapittel 3 tar vi for oss det enkelte lærefag/yrkeskompetansefag i utdanningsprogram for naturbruk, og kommer med anbefalinger knyttet til det enkelte fag. Vi har hovedfokus på Vg3-områdene, men gjør også vurderinger knyttet til Vg2-områdene der det er relevant.
- I kapittel 4 gir vi en oppsummering av utviklingsredegjørelsen 2015/2016 del 2.

Som tidligere nevnt, er hovedfokus for rådets vurderinger i denne redegjørelsen arbeidslivets kompetansebehov.

2. Overordnede problemstillinger

2.1 Landslinjer/regionale kompetanse sentre

Dagens videregående opplæringen, inkludert fag- og yrkesopplæringen, er i utgangspunktet tilrettelagt for at den enkelte elev skal kunne velge det utdanningsløp han/hun måtte ønske. Dersom et yrkesfag ikke tilbys innenfor en fylkeskommune, kan elevene få dekket utdanning i et annet fylke som tilbyr faget. Fylkeskommunene plikter å tilby alle programområder på Vg1, men velger selv hvilke Vg2- og eventuelle Vg3-områder de ønsker å tilby. Faglig råd for naturbruk erfarer at fylkeskommunenes dimensjonering av utdanningstilbudet på videregående nivå i for liten grad tar utgangspunkt i næringenes behov for- og etterspørsel etter kompetanse. Det er også stor variasjon når det gjelder fylkeskommunenes praksis med å tilby elevene utdanningen i en annen fylkeskommune.

Utdanningsprogram for naturbruk, som omfatter størstedelen av primærnæringene, er et lite utdanningsprogram. Det gis i dag utdanningstilbud innen utdanningsprogrammet i alle fylkeskommuner. Utdanningstilbud innen Vg2 akvakultur og Vg2 fiske og fangst med tilhørende blått fokus på Vg1 naturbruk, begrenser seg til de områdene i landet hvor fiske, fangst og akvakultur står sterkt som næringer. Dersom utdanningsprogram for naturbruk på sikt ikke rekrutterer tilstrekkelig med elever, kan man anta at en rekke av utdanningstilbudene vil bli lagt ned.

Videre er det innen naturbruk flere små fag, med svak rekruttering. Det er utfordrende når tilbudet blir fragmentert. For å kunne gi en opplæring som er i tråd med næringens kompetansebehov, kan det være nødvendig å samle opplæringsressurser både for å få et tilfredsstillende kompetansemiljø og å sikre tilstrekkelig tilgang på dyre maskiner og utstyr. Landslinjer/regionale kompetansesentre kan være aktuelt innenfor utdanningsprogram for naturbruk. Skogfaget og hovslagerfaget kan nevnes som eksempler, og omtales i kapittel 3. Strukturen på tilbudet må ikke bare ta hensyn til ungdom, men også voksne.

I flere av rapportene til de yrkesfaglige utvalgene er det skissert ulike varianter av regionale kompetansesentre. SRY har nedsatt en arbeidsgruppe som skal se nærmere på regionale kompetansesentre. Arbeidsgruppen består av fire faglige råd, inkludert Faglig råd for naturbruk.

2.2 Kryssløp

Det er i dag to kryssløp inn til utdanningsprogram for naturbruk:

- Vg2 anleggsgartner- og idrettsanleggsgartnervg kan tas som kryssløp fra Vg1 bygg- og anleggsteknikk
- Vg2 fiske og fangst kan tas som kryssløp fra Vg1 restaurant og matfag

Siden opprettelsen av Kunnskapsløftet har FRNA fått flere henvendelser om behov for kryssløp til utdanningsprogrammet, både til blå og grønn sektor. Flere av henvendelsene har omhandlet kryssløp fra utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon (TIP). Rådet har så langt avvist disse søknadene, blant annet begrunnet i at vi mener at kryssløp vil svekke dagens fagarbeiderkompetanse. Etter rådets vurdering, er den biologiske kompetansen som Vg1 naturbruk gir, svært viktig for fagene i utdanningsprogrammet. Rådet har også ment at kryssløp kan ses som et sykdomstegn i tilbudsstrukturen. Videre har søknadene etter rådets vurdering vært basert på et ønske om å løse lokale behov – både for elever, lokalt næringsliv og -skoletilbud³. Dette har etter vår vurdering ikke vært god nok grunn til å endre den nasjonale tilbudsstrukturen, da det er mulig å gjøre individuelle tilpasninger for enkeltelever den dag i dag. For øvrig har rådet den siste tiden gitt midlertidige svar på de henvendelsene vi har fått, om at vi ville avventet å svare til gjennomgangen av tilbudsstrukturen.

I tråd med andre søknader og henvendelser rådet har fått, anbefaler Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen (Yrkesfaglig utvalg 3) i sin rapport at det opprettes et kryssløp fra TIP til sjømatfagene, det vil si til fiske og fangst og akvakultur i utdanningsprogram for naturbruk.

Gjennom arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2, har FRNA på nytt diskutert kryssløp til utdanningsprogrammet. Når det gjelder fremtidige søknader om kryssløp, vil rådet fortsette å vurdere alle henvendelser, men være restriktive med å anbefale kryssløp. Dette med bakgrunn i argumentasjonen over. Vi vil i vurdering av søknader vektlegge næringenes ønsker/behov. Videre mener rådet at det er viktig at myndighetene gjør skoleeiere oppmerksomme på handlingsrommet som allerede finnes i dag.

2.3 Studieforbereende Vg3 i naturbruk

Utdanningsprogram for naturbruk tilbyr i dag i tillegg til den tradisjonelle fag- og yrkesopplæringen og Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, også studieforbereende Vg3 i naturbruk. Her får elevene både naturforvaltningskompetanse og generell studiekompetanse. Tilbudet benyttes stort sett av elever som kommer fra Vg2 heste- og hovslagerfag, eller Vg2 landbruk- og gartnerier.

FRNA mener at studieforbereende Vg3 i naturbruk er et viktig tilbud i utdanningsprogrammet, og ønsker at dette skal videreføres. Hovedårsaken til dette er at naturbrukskompetansen gir en betydelig merverdi både i studiet og i framtidig yrkesutøvelse for universitets- og høyskoleutdannede. Spesielt gjelder dette studier relatert til landbruksnæringen, maritim sektor og annen grønn næringsutvikling.

En forutsetning for at det skal være hensiktsmessig å videreføre studieforbereende Vg3 i naturbruk, er at det er mulig å ta fellesfag i PTF, slik at elever har mulighet til å oppnå spesiell studiekompetanse for å kvalifisere seg til studier med tilleggskrav i realfag. Rådet vil bemerke for myndighetene at det har vært utfordrende å skulle vurdere studieforbereende Vg3 i naturbruk, når konklusjonene fra høringen om forskriftsendringen i PTF enda ikke er offentliggjort.

---

³ Unntaket er en henvendelse fra 2015, hvor søknaden er basert på næringens kompetansebehov.

2.4 Fordypning på Vg2 og Vg3

I utviklingsredegjørelsen del 1 skrev vi at det ville bli behov for en diskusjon om mulighet for fordypning på Vg3, fordi dette kunne bli nødvendig for å dekke næringslivets etterspørsel etter kompetanse, og bidra til at fagene innen utdanningsprogram for naturbruk verdsettes i arbeidslivet. Rådet har diskutert fordypning på både Vg2 og Vg3, men har konkludert med at dette ikke er aktuelt i utdanningsprogrammet slik situasjonen er i dag. Etter rådets vurdering, er det i de fleste programområdene i utdanningsprogrammet tilstrekkelig handlingsrom for fordypning i dagens struktur og læreplaner. Det kan imidlertid se ut til å mangle noe veiledningsmateriell for lokalt læreplanarbeid.

Samtidig mener rådet at det er behov for å splitte opp to av Vg2-områdene i utdanningsprogrammet. Dette gjelder Vg2 landbruk- og gartnernæring og Vg2 heste- og hovslagerfag. I utviklingsredegjørelsen del 1 skrev vi at vi vurderte valgfrie programfag på Vg2 i landbruk- og gartnernæring. De foreløpige erfaringene fra forsøket med valgbare fag knyttet til læreplanen for Vg2 landbruk og gartnernæring, gjør at rådet ønsker en annen løsning. Se kapittel 3 for nærmere beskrivelse av de to forslagene.

Konklusjonen om bedre veiledningsmateriell er i tråd med anbefalingen fra Yrkesfaglig utvalg 3. Når det gjelder utvalgets anbefaling om at det bør utarbeides mer konkrete læreplaner, er imidlertid det faglige rådet til en viss grad uenige med utvalget. Det er viktig at læreplanene er overordnede og fleksible, slik de er i dag. Igjen må vi imidlertid peke på usikkerhetene knyttet til forskriftsendringen i PTF. Det er i stor grad gjennom PTF elevene fordypet seg på Vg2 i dag. FRNAs anbefaling forutsetter at dette fortsetter.

Rådet vil allikevel ikke utelukke av fordypning på Vg2- og eller Vg3 kan bli aktuelt i utdanningsprogram for naturbruk på et senere tidspunkt.

2.5 Sertifikater

Sertifikatkrav fastsettes ikke av utdanningsmyndighetene, og er sjelden en eksplisitt del av læreplanene på yrkesfag. Sertifikatkravene fastsettes av andre offentlige instanser, eksempelvis Nærings- og fiskeridepartementet. Samtidig er sertifikater sentrale i yrkesutøvelsen i flere av yrkesfagene, inkludert fag i utdanningsprogram for naturbruk. På naturbruk er maskiner, redskap og teknisk utstyr grunnleggende elementer i fagene. For at fagarbeideren skal være ansettelsesbar, er det i mange tilfeller avgjørende å ha sertifikater.

Rådet peker særlig på tre grunner til at problemstillingen knyttet til sertifikater i fag- og yrkesopplæringen er viktig:

- Verdsetting og omdømme av fagarbeidere
- Konkurransen mot utenlandsk arbeidskraft
- Opplæring for kvalifisering av voksne

Et sentralt spørsmål er på hvilken måte sertifikater eventuelt skal inngå i fag- og yrkesopplæringen, og her kan vi se for oss ulike alternativer: som en del av skoleopplæringen eller som en del av bedriftsopplæringen? Det kan være valgfritt for elevene/lærlingene eller det kan være obligatorisk.

Fordi det ikke er utdanningsmyndighetene som utsteder sertifikat, mener FRNA at det ikke er realistisk at sertifikat skal være et krav for å oppnå fagbrev eller yrkeskompetanse. Læreplanene må imidlertid utformes slik at opplæringen enten *skal* gi grunnlag for å tilfredsstille sertifikatkrav, eller at det er *mulig å tilrettelegge* for at relevante sertifikat inngår. Etter krav fra Mattilsynet kreves det

innen både landbruk og havbruk opplæring i dyrevelferd. FRNA er av den oppfatning at fagopplæringen må kunne gi tilsvarende kompetanse.

Slik det er i dag, er det ikke mulig å føre sertifikater og andre relevante kurs på vitnemål og kompetansebevis, kun karakterer fra standpunkt og eksamen. Rådet oppfordrer utdanningsmyndighetene til å vurdere å innføre en mulighet til dette. Videre mener rådet at utdanningsmyndighetene i større grad bør ha dialog med relevante offentlige etater om sentrale sertifikat i fag- og yrkesopplæringen.

2.6 Vg1 naturbruk

FRNA har vurdert strukturen og oppbyggingen på Vg1 naturbruk. Dette blant annet med bakgrunn i anbefaling fra Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen om mer detaljerte læreplaner, og vår kjennskap til at mange skoler er usikre på hva som er ment i læreplanene, og hvilket handlingsrom som finnes. I den forbindelse har rådet blant annet diskutert muligheten for å innføre to valgfrie programfag på Vg1 med henholdsvis grønt og blått innhold. Flere av representantene i rådet er imidlertid negative til dette, og rådet har ikke konkludert på dette punktet.

For å imøtekomme skolenes usikkerhet knyttet til tolkning og handlingsrom i læreplanen, mener rådet det er viktig at skolene får veiledning på dette området. Dette for å sikre at vi får så dyktige fagarbeidere og yrkesutøvere som mulig. Vi foreslår derfor at det utarbeides veiledningsmaterieell til læreplanen, som blant annet inneholder eksempler på hvordan undervisningen kan legges opp. Dette er i tråd med anbefalingen til Yrkesfaglig utvalg 3.

Videre er vi enige med Yrkesfaglig utvalg 3 i at kunnskap om utfordringer knyttet til endringer i miljø og klima er viktig for naturbrukselever. Vi mener imidlertid at læreplanene åpner for opplæring/undervisning knyttet til dette, ref. behov for veiledningsmaterieell til læreplanen.

Vi vil jobbe videre med spørsmål knyttet til Vg1 naturbruk i tiden framover.

3. Vurderinger knyttet til de enkelte fag

3.1 Anleggsgartner og idrettsanlegg

Anleggsgartner

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Konklusjonen i utviklingsredegjørelsen del 1 er at faget fungerer godt i tilbudsstrukturen. Faget har god søkning og kompetansen er verdsatt i næringa. Det konkluderes med at det er behov for noen endringer i læreplanene: LOD, dvs. hvordan håndtere nedbør/overvann må konkretiseres i både Vg2- og Vg3-læreplanen.

Videre drøfting/vurderinger

FRNA stadfester konklusjonen fra utviklingsredegjørelsens del 1. Rådet vurderer det dit hen at det må nedsettes læreplangruppe(r) som vurderer hvordan læreplanene på Vg2 og kan tilpasses behovet for mer kunnskap om håndtering av nedbør og overvann. Rådets vurdering er at dette ikke vil få store økonomiske eller administrative konsekvenser.

Under arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 har rådet fått innspill fra Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA) om at Byggenæringens Landsforening (BNL) ønsker å flytte faget til bygg- og anleggsteknikk. Som nevnt i kapittel 1, har rådet i den forbindelse deltatt på et møte med representanter fra FRBA for å diskutere saken nærmere. Begrunnelsen for strukturendringen, er slik rådet forstår det, at anleggsgartnerne flest jobber tettere opp mot byggebransjen og lærefagene i

utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk, enn mot de andre fagene i naturbruk. Rådet er kjent med at saken er under vurdering i Norske anleggsgartnere – miljø og landskapsentreprenører (NAML). Slik rådet forstår det, er NAML positive til forslaget under forutsetning av at Vg1 bygg- og anleggsteknikk får et grønt innslag, og at faget får et eget Vg2-område. FRNA ønsker ikke på nåværende tidspunkt å kommentere forslaget, men avventer en formell henvendelse.

Rådet har i sitt arbeid også behandlet muligheten for ivaretagelse/implementering av en avslått søknad om et nytt greenkeeperfag i utdanningsprogram for naturbruk. Muligheten for å ivareta et slikt fag vanskeligjøres ved en eventuell overflytting av anleggsgartnerfaget til utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk. Et greenkeeperfag må også ses i sammenheng med foreslåtte endringer i Idrettsanleggsfaget, som blir beskrevet under.

Konklusjon/anbefaling

FRNA har under arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 ikke fått en formell henvendelse fra FRBA/BNL om å overføre anleggsgartnerfaget fra naturbruk til bygg- og anleggsteknikk. Vi avventer dette innspillet, og forholder oss inntil videre til gjeldende struktur. Uavhengig av innplasseringen av faget ønsker vi en læreplanjustering, se begrunnelse i utviklingsredegjørelsen del 1.

Idrettsanleggsfaget

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Det er meget få lærlinger i dette faget. Fagområdet har fragmentert eierskap, og det har ikke lyktes å få forankret faget. Fagkompetansen er så lite kjent at den i liten grad er etterspurt i arbeidslivet. Det finnes i dag heller ingen andre fag det er naturlig å slå hele faget sammen med. Det bør vurderes om faget skal splittes i en inne- og en ute-del. Utedelen kan ses i sammenheng med greenkeeper og leke/rekreasjonsarealer.

Videre drøfting/vurderinger

Det er pr. 1. januar 2016 formidlet tre lærekontrakter i idrettsanleggsfaget. Av disse var to søkere med ungdomsrett. I likhet med renholdsoperatørfaget blir majoriteten av fagprøvene i faget avlagt av praksiskandidater. Som nevnt i kapittel 1, har FRNA under arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 vært i dialog med FRBA om innplassering av inne-delen av dagens idrettsanleggsfag til det nye byggdrifterfaget. Idrettsanleggsfaget har likhetsstrekk med byggdrifterfaget, men av læreplanen ser vi at fagene har noe ulik orientering. Der læreplanen i byggdrifterfaget er orientert rundt drift og vedlikehold av bygning med tilhørende utendørsanlegg, er læreplanen i idrettsanleggsfaget orientert rundt drift og vedlikehold av utendørsanlegg med tilhørende bygninger. Imidlertid fremgår det av innspill fra organisasjonen Bad, Park og Idrett at driftsoperatører i idrettsanlegg i stadig større grad enten er orientert rundt drift og vedlikehold av bygninger med tilhørende innendørs idrettstekniske installasjoner, eller er orientert rundt drift og vedlikehold av utendørs idrettsanlegg som kunstgress, gress, løypekjøring m.m.

På bakgrunn av beskrivelsen i utviklingsredegjørelsen del 1 og vurderingene over, anbefaler FRNA at faget ikke videreføres med dagens innhold. Rådet anbefaler at kompetansemålene som er knyttet til drift og vedlikehold av innendørs idrettstekniske installasjoner legges til byggdrifterfaget i utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk. Med innendørs idrettstekniske installasjoner mener vi her badeanlegg, kunstisbasseng og idrettshaller. Dette er altså i tråd med FRBAs forslag.

Når det gjelder kompetansemålene som er knyttet til drift og vedlikehold av utendørs idrettsanlegg, det vil si skianlegg, hoppbaner, alpinanlegg, fotballbaner med natur- og kunstgress og friidrettsanlegg, er rådet kjent med at det har pågått en del arbeid og diskusjoner i ulike fora, blant annet i Fagforbundet, Bad, Park og Idrett mv. Diskusjonen henger også sammen med søknaden fra Norwegian

Greenkeepers Association (NGA) om et nytt greenkeeperfag som en del av tilbudsstrukturen på yrkesfag. FRNA ser følgende tre alternativer når det gjelder ute-delen av idrettsanleggsfaget:

1. Kompetansemålene videreføres ikke som en del av fagopplæringen/ute-delen av idrettsanleggsfaget avvikles.
2. Kompetansemålene videreføres gjennom at de tilføres et annet lærefag.
3. Ute-delen av idrettsanleggsfaget utvides med nytt relatert innhold, og videreføres som et eget lærefag.

FRNA ser det ikke som et alternativ at denne kompetansen ikke videreføres på yrkesfaglig nivå (alternativ 1). Vi mener at kompetansemålene må ivaretas i fagopplæringen, men kan ikke på nåværende tidspunkt anbefale en konkret løsning. Det er en utfordring at det er et fragmentert eierskap til dette feltet. For at faget skal gjenoppstå/utvikles, må eierskapet forankres.

Konklusjon/anbefaling

FRNA er positive til at kompetansemålene knyttet til inne-delen av idrettsanleggsfaget flyttes til byggrifterfaget, under forutsetning av at ute-delen av faget ivaretas et annet sted.

3.2 Gartnernæring, landbruk og potensielle nye lærefag

Gartnernæring

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Utdanninga dekker et reelt kompetansebehov, men det er et begrenset antall jobber hvor yrkeskompetanse anses som absolutt nødvendig. Næringa benytter i stor grad ufaglært arbeidskraft. Rådet skisserer i del 1 ulike potensielle løsninger for å gjøre utdanninga mer relevant for arbeidslivet, deriblant å splitte Vg2 landbruk og gartnernæring, innføre valgfrie programfag på Vg2 eller gjøre utdanningen om til et 2+2-løp, i tråd med pågående forsøk. Rådet påpeker også at det er spesielle behov for opplæring innenfor salg.

Videre drøfting/vurderinger

Dagens gartnerutdanning er et treårig skoleløp med felles Vg2 for landbruk og gartnernæring. Det utdannes i dag svært få gartnere. En av årsakene er at næringa ikke etterspør kompetansen til gartneren, og i stor grad benytter seg av ufaglært utenlandsk arbeidskraft i sesong og på deltid. Samtidig mener rådet at gartnerens kompetanse er verdsatt, og at de elevene som oppnår vitnemål, kommer ut med en kompetanse som næringa etterspør. Utfordringen er at kompetansen i liten grad etterspørres, og at det er få som får tilbud om jobb med denne kompetansen. Dette skyldes delvis kostnadsnivå ved å ansette faglærte arbeidstakere.

FRNA har på bakgrunn av kontakt med skoler og næringen et klart inntrykk av at de som i dag går ut av Vg3 gartner anses å ha for liten kompetanse på agronomi, plante- og jordkunnskap, hydrologi, samt tekniske fag som klimastyring i drivhus, og at kandidatene av den grunn i for liten grad anses å være ansettbare i næringen. Dette underbygges av Norsk Gartnerforbunds (NGF) årlige undersøkelse blant sine medlemmer. Undersøkelsen foretatt i 2015 viser at NGFs medlemmer mener at kunnskap om agronomi, planter og jordkultur er den viktigste kunnskap som bør læres under gartnerutdanningen.

Til tross for at agronomi er en viktig del av gartnerutdanningen og til tross for at det er mange felleselementer i de to fagene, mener FRNA at dagens gartnerutdanning lider under å ha felles Vg2 med landbruk. I dagens Vg2 er det for liten spissing mot gartner, og elevene får manglende kunnskap innenfor de områdene næringene etterspør. FRNA foreslår derfor å splitte dagens Vg2 landbruk og gartnernæring, og opprette et eget Vg2 gartner. Dette slik at spissingen mot gartner kan skje tidligere.

Som nevnt i utviklingsredegjørelsen del 1, pågår det et forsøk med 2+2-modell for agronom og gartner, for å se på muligheten for at dette bidrar til økt rekruttering til disse utdanningene. Selv om det fortsatt er tidlig i forsøksprosjektet, har det innen noen av prøvefylkene vært en positiv effekt av prosjektet. Blant annet er erfaringene innen gartner næring i Vestfold svært positive. For å stimulere til at flere velger gartnerutdanning, mener FRNA at 2+2-løp bør innføres for gartner næring allerede nå. Dette er i motsetning til Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og gartner næring, som ønsker at gartnerutdanningen skal fortsette som et 3-årig løp⁴.

Det er flere argumenter for at gartnerutdanningen nå bør gjøres om til et 2+2-løp. Forbrukernes etterspørsel etter frukt, grønt og bær har økt betraktelig, og det er et økt kvalitetsfokus både fra forbrukere og myndighetene. Dette medfører blant annet et økt behov for kompetanse i kombinasjonen av salgsmessig og gartnerfaglig kompetanse. Samtidig har næringen endret seg kolossalt i takt med dette, og med den teknologiske utviklingen.

Det er liten søkning til gartnerutdanningen i dag, og tilbudet gis kun i noen få fylker. Ved å gjøre gartner til et lærefag med opplæring i bedrift, blir det mulig å tilby utdanninga over hele landet. Slik vil gartneropplæring bli et reelt alternativ for flere enn i dag.

Videre er det en økende grad av spesialisering i næringa, noe det er vanskelig å møte gjennom skoleopplæring. Slik rådet ser det, er det mest formålstjenlig å gi denne typen spesialisering i bedrift. En 2+2-opplæring kan tilpasses til de ulike gartneraktivitetene, og slik gi mer kompetente faglærte. Eksempelvis ser vi i forsøket med 2+2-modell for gartner i Vestfold at det er et samarbeid med et hagesenter, både i PTF, og ved at de har tatt inn lærling. Læreløp innebærer også mulighet for at opplæring kan kombineres med verdiskaping både for lærlinger og lærekandidater. For øvrig tror rådet at dersom bedriftene får øynene opp for lærefaget, vil skolene «komme etter».

Sist, men ikke minst, har moderne veksthusgartnerier i sin organisering likhetstrekk med tradisjonelle industribedrifter, med flere ansatte. Bedriftene i bransjen bør derfor være godt egnet til å ta imot lærlinger.

Konklusjon/anbefaling

FRNA anbefaler at Vg2 landbruk og gartner næring splittes til to Vg2-områder, slik at det blir et eget Vg2 gartner næring. Videre anbefaler vi at gartner næring innføres som 2+2-løp.

Landbruk

Oppsummering av utviklingsredegjørelsen del 1

FRNA mener at man vil få jobb i et relevant yrke hvis man oppnår yrkeskompetanse agronom, selv om «relevant yrke» må tolkes vidt. Det er en stor andel ufaglært arbeidskraft i landbruket, spesielt i arbeidskrevende perioder. Det er i de færreste jobber i landbruket påkrevd å ha yrkeskompetanse i dag, men det har blitt foreslått å innføre et kompetansekrav. Rådet mener i utgangspunktet at utdanninga dekker et reelt kompetansebehov i arbeidsmarkedet, men det er en utfordring at læreplanene på noen skoler tolkes for vidt. Videre viser rådet til forsøket med 2+2-modell for blant annet agronom. Det er behov for endringer i Vg2-læreplanen, uavhengig av konsekvensene av forsøket. For øvrig skriver rådet at det er behov for å vurdere en splitting av Vg2 landbruk og gartner næring, og at det kan bli behov for å gjøre endringer i læreplanene for å gjøre agronomløpet bedre tilpasset voksne.

---

⁴ Utvalget kommenterer ikke splitting av Vg2 landbruk og gartner næring

Videre drøfting/vurdering

Landbruksutdanninga/agronom er i dag et treårig skoleløp med felles Vg2 landbruk og gartneri. Pr 2013 er det 62 naturbruksskoler hvorav 44 tilbyr utdanning rettet mot landbrukssektoren. Av 44 skoler er det ni som ikke er fylkeskommunale. I skoleåret 2012-2013 var 22 % av naturbrukselevne i private naturbruksskoler, mens landssnittet er 7 % i private videregående skoler (Landbruks- og matdepartementet, 2016a).

Det er i dag en veldig lav søknad til Vg3 landbruk i skole. En av årsaken til dette er at landbruket i liten grad etterspør ansatte med agronomutdanning. Årsaken er sammensatt, men henger antagelig sammen med kostnadsnivået ved å ansette folk med kompetanse og at næringa har stor tilgang til utenlandsk arbeidskraft. Fordi skolene innenfor naturbruk også tilbyr studieforbereidende Vg3 innen naturbruk, velger mange av elevene denne muligheten etter Vg2.

Voksenagronom er blitt et forholdsvis populært utdanningstilbud for voksne. Dette gjelder i første omgang voksne som skal overta eiendom, men også voksne som ønsker omskolering mv. Opplæringstilbudet varierer i stor grad fra fylke til fylke hva gjelder innhold, organisering og finansieringsmodell. Temaet omtales både i rapporten fra arbeidsgruppa som har sett på rekruttering til landbruket (Landbruks- og matdepartementet, 2016a), i rapporten fra Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæring (Utdanningsdirektoratet, 2016) og i *Evaluering av landbruksutdanningen på videregående nivå og vurdering av behovet for fagskoler innen landbruk* (Sæther m.fl., 2014). Rapportene viser til at tilbudet dekker et klart behov i næringen, men at tilbudet ikke finner sin plass i utdanningssystemet ellers. FRNA er av den oppfatning at det må være en sammenheng mellom den dokumenterte kompetansen på Vg3 og en voksenagronom, og at dette må være sammenfallende med de som benytter muligheten gjennom praksiskandidatordningen (§ 3.5).

FRNA mener dagens agronomutdanning har utfordringer forbundet med å skulle være en utdanning både for de som skal være selvstendig næringsdrivende (bønder), og for de som skal ansettes som arbeidstakere i landbruksnæringen. Dette har medført at utdanningen blir en slags hybridutdanning, hvor det i tillegg til landbruksfagene gis opplæring i entreprenørskap, økonomi, administrasjon og ledelse mv. Disse fagene kan imidlertid ha for lite og overfladisk innhold til å være tilfredsstillende med tanke på de som tar utdanningen for å kunne drive egen virksomhet. Samtidig er de samme fagene av mindre viktighet for de som skal ansettes i landbruket. Læreplanenes innslag av slike fag går dessuten til en viss grad på bekostning av landbruksfagene agronomi, plante- og jordkulturlære mv. FRNA mener at for liten kunnskap om agronomi m.m. har medført at dagens agronomer i for liten grad anses å være ansettbare ved endt utdanning.

Utover ovennevnte utfordring, mener FRNA det er et problem at dagens læreplaner er for vage og tolkes alt for vidt. Dette har gjort det mulig for enkelte skoler å benytte agronomopplæringen til å tilby opplæring innenfor blant annet selskapsdyr, sportsfiske m.m.

FRNA mener at agronomutdanningen på videregående nivå primært må ha et innhold med tanke på å utdanne agronomer som skal ansettes/arbeide i landbruksnæringene. Dette betyr at utdanningen må ta sikte på å gi en opplæring som gjør at kandidatene er ansettbare i landbruket. FRNA mener derfor at:

- Utdanningen må rettes mot produksjon av mat og fôr.
- Læreplanene må endres slik at det er fokus på produksjonsdyr og ikke gis mulighet til å benytte læreplanene til opplæring innenfor selskapsdyr og sportsfiske.

- Fag innenfor ledelse, økonomi og administrasjon (for de som skal drive egen virksomhet) bør, under forutsetning av at disse legges på fagskolenivå, vektlegges noe mindre.
- Læreplanene bør legge mer vekt på samspill mellom teknologi og biologi.
- Det bør vurderes å etablere en felles nasjonal standard for modulbasert opplæring for agronom, som må ses i sammenheng med voksenagronom.
- Sertifikater som er nødvendige for å gjøre kandidaten ansettbar må kunne tas i løpet av opplæringen.
- Dagens Vg2 landbruk og gartnerier splittes i to Vg2, se begrunnelse i kapittel 3.2.1.
- Dagens forsøk med 2+2-opplæring bør vurderes utvidet med antall forsøksfylker og/eller lengde av forsøket.

Konklusjon/anbefaling

Flertallet i FRNA ser positive tendenser i forsøket med 2+2-modell for agronom, men anbefaler at utdanningen til landbruk på videregående nivå fortsetter som et 3-årig skoleløp inntil vi har fått et bedre kunnskapsgrunnlag gjennom evalueringen av forsøket. Fellesforbundets representant, Arvid Eikeland, tar imidlertid dissens, og ønsker at landbruksutdanningen på videregående nivå skal gjøres om til et lærefag allerede i dag, se vedlegg 1.

Hele rådet ønsker at det nedsettes en læreplangruppe med tanke på å gjøre nødvendige endringer i Vg2- og Vg3-læreplanen i landbruk. Ved en gjennomgang av læreplanene er det viktig at læreplangruppa vurderer hvilken kompetanse som skal ligge på Vg3-nivå og hvilke kompetanse som skal ligge på et tertiærnivå.

Forsøket med 2+2-modell for agronom og gartner

Det pågående forsøket med 2+2 agronom og gartner skal løpe fram til 2020. For å få et bedre grunnlag for å konkludere, mener FRNA at utdanningsmyndighetene bør vurdere å utvide lengden av forsøket og/eller å invitere flere fylker til å ta del i forsøket. Dette er i tråd med innspill rådet har fått fra Vestfold fylkeskommune, som også ønsker at forsøksperioden utvides.

Potensielle nye lærefag

Dyrehold

FRNA har gjennom både dialogkonferanser og møter med representanter fra hundenæringene og zoo-bransjen diskutert behovet for opprettelse av utdanningstilbud for disse gruppene. Rådet har sett et utkast til søknad om et nytt fag, og gitt innspill på denne.

FRNA forventer å få en søknad om et nytt fag innen dyrehold innen kort tid. Vi avventer å gi vår anbefaling knyttet til dette til søknaden foreligger. Rådet vil da behandle søknaden på ordinært vis, etter Udirs retningslinjer om opprettelse av nye fag.

Salgsgartner

Når det gjelder behovet for en egen kompetanse innen «salgsgartner» kan ikke rådet konkludere på dette på nåværende tidspunkt. Som nevnt, er det et behov for en kombinasjon av kompetanse innen salg og gartneri. Det er imidlertid ikke sikkert at det er behov for å opprette noe eget tilbud, da det allerede er et stort handlingsrom gjennom PTF. For øvrig tror rådet at mye av etterspørselen vil kunne møtes gjennom at gartner blir et lærefag.

Naturbasert aktivitet

I tråd med tilbakemelding fra Udir på utviklingsredegjørelsen del 1, har FRNA vurdert behovet for kompetanse på videregående nivå innen naturbasert aktivitet. Naturbasert aktivitet kan blant annet

dreie seg om guiding, grønn kompetanse innen skog og utmark, fiske, jakt, lokal mat, inn på tunet/grønn omsorg mv.

Læreplanendringene i Vg3 skogfaget gjeldende fra 15. august 2015, med mindre fokus på manuell hogst og utmarkskompetanse, ble gjort med bakgrunn i innspill fra næringa om deres kompetansebehov. Til tross for dette har FRNA den siste tiden fått henvendelser fra aktører i markedet som ser behov for kompetanse utover ren maskinell kompetanse. Dette dreier seg blant annet om kompetanse innen manuelt skogsarbeid, utmarksforvaltning og turisme.

Med økende fokus på «det grønne skiftet», fornuftig bruk av arealer, «grønn turisme» mv., ser FRNA at det er et økende behov for kompetanse innenfor dette området. Behovet kan også bli større med de forventede endringene i Idrettsanleggsfaget, se kapittel 3.1. På nåværende tidspunkt er det for mange uklarerheter rundt behovet for denne kompetansen til at rådet kan foreslå et konkret endringsforslag til utdanningsmyndighetene. Uklarerhetene knytter seg blant annet til antall bedrifter som etterspør denne kompetansen og hvor mange kandidater de etterspør, antall potensielle lærebedrifter, samt hvor mange kandidater det er realistisk at det kan bli snakk om. I tillegg er det på nåværende tidspunkt heller ikke entydig hvilken kompetanse bedriftene etterspør.

Rådet ser et økende behov for kompetanse innen manuelt skogsarbeid, tilrettelegging, utmarksforvaltning og turisme, og vil jobbe videre med denne problemstillingen i tiden framover.

3.3 Skogfaget

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Læreplanen for Vg3 skogfaget ble gjennomgått og endret gjeldende fra 15. august 2015. Endringen har medført at maskinførerkunnskaper spisset i tråd med samfunns- og teknologiutviklingen. Begrepene utmarksnæring og utmark er tatt ut, da det gjennom kompetansemålet bærekraftig forvaltning er innlysende at dette gjelder skog og utmark. Tidligere kompetansemål knyttet til utmarkstjenester er i praksis tatt ut av Vg3- læreplanen. Bruk av motorryddesag og utførelse av planting er også tatt ut. Dette er ivarettatt i Vg2. Til tross for at faget slik det i dag er, er relativt nytt, mener rådet at faget er verdsatt i næringa, og at næringa etterspør kompetansen og tar inn lærlinger i faget.

Videre drøfting/vurdering

Til tross for at skogbruket står foran store uttak-/avvirkning av skogsvirke, og at man gjennom samarbeidet i verdikjeden skog gjennom Skog 22 ser behovet for økt uttak og verdiskapning, har dagens skogfag behov for et begrenset antall lærlinger per år. Anslagsvis er det behov for 30 lærlinger i året. På landsbasis er det en lav søkning til utdanningen, men næringa mener at de får tilgang på et tilstrekkelig antall lærlinger. Opplæringa, og spesielt opplæringa på Vg2, krever store investeringer for de skolene som i dag tilbyr utdanning innen skogfaget. Skogfaget er derfor et fag hvor det er naturlig å samle opplæringa til noen kompetansemiljøer/skoler, jfr. kapittel 2.1. Det er i dag fire skoler som tilbyr Vg2 skogbruk. Rådet mener at tilbudet i dag er tilstrekkelig. Skolene som tilbyr Vg2 skog har nødvendig utstyr og teknologi, og dekker samtidig næringas behov for lærlinger.

Rådet mener i utgangspunktet fortsatt at det nye skogfaget er i tråd med næringas kompetansebehov, og at det er verdsatt i næringa. I forbindelse med en bestilling om å kvalitetssikre Europass fagbeskrivelsen i skogfaget, har vi imidlertid blitt oppmerksomme på en uheldig endring i den nye læreplanen. Setningen "skal kunne utføre manuell hogst med motorsag", som ble foreslått av læreplangruppa for faget, er ikke tatt med i den nye læreplanen. Rådet mener det er svært uheldig at dette er tatt ut. Vi har fått flere henvendelser fra forvirrede bedrifter, som er usikre på om manuell hogst med motorsag nå skal være en del av opplæringen. FRNA anbefaler at

utdanningsmyndighetene endrer læreplanen i tråd med læreplangruppas forslag. Vi vil understreke at vår «friskmelding» av skogfaget forutsetter at den nye læreplanen blir endret på dette punktet.

Konklusjon/anbefaling

Under forutsetning av at læreplanen på Vg3 får inn et kompetansemål om manuell hogst med motorsag, dekker dagens skogfag næringas behov for kompetanse. FRNA anbefaler ingen endringer i Vg2 skogbruk på nåværende tidspunkt.

3.4 Hestefaget og hovslagerfaget

Hovslagerfaget

Oppsummering utviklingsredegjørelse del 1

Faglig råd for naturbruk anbefalte i utviklingsredegjørelse del 1 at opplæringsmodellen for hovslagerfaget bør endres. Dagens tilgjengelighet med Vg2 heste- og hovslagerfag tilbudt i alle landets fylker, har i liten grad bidratt til ønsket rekruttering og kompetanse til faget.

Faglig råd viste til at vi har liten tro på et ordinært Vg2 landslinje, da dette sannsynligvis vil være lite tilgjengelig for voksne som ønsker seg til faget. Det å få et kompetansemiljø knyttet til et slikt landsdekkende tilbud er imidlertid interessant, og framstår som ønskelig både for bransjen og Mattilsynet⁵. Å gjøre faget til et særløp kan gi lærebedriftene mulighet til selv å organisere aktuell veksling, og bygge et kompetansemiljø utenom videregående skole. Både faglig råd og Norges Hovslagerforening ønsker primært at opplæringen på en tilrettelagt opplæringsarena skal være knyttet til et kompetansemiljø ved en videregående skole. Faglig råd har fulgt forslagene med veksling tett, men er ikke kjent med at det er prøvd ut en bestemt modell som framstår som ideell for hovslagerutdanningen.

Videre drøfting/vurdering

Hovslagervirksomhet utøves stort sett av enkeltmannsforetak. Det er små bedrifter, der det kun er noen få som tar inn lærlinger. Likevel tas det årlig inn mellom 15 og 20 lærlinger, der kun en lav andel har ungdomsrett. Faget er lite, men har for stor aktivitet til å være verneverdig, gitt dagens kriterier. Faget er sårbart for overrekruttering, men ønsker samtidig økt faglighet i den skolebaserte opplæringen.

Norges Hovslagerforening ønsker i utgangspunktet et 4-årig vekslingsløp. FRNA mener at faget er for smalt til at det kan ha en egen inngang på Vg1, og følgelig at faget må bygge på Vg1 naturbruk. Gitt at alternativet er veksling etter Vg1, har Hovslagerforeningen kommet med følgende ønsker for fornyelse av opplæringsløpet:

- 1. Det må tilrettelegges slik at eleven får mulighet til å være i praksis, så mye som mulig, hos en/flere hovslagerbedrifter på VG1. I løpet av dette året må eleven skaffe seg læreplass, og kontrakt inngås innen skoleslutt på VG1.*
- 2. Etter VG1, starter eleven i lære, og følger vekslingsløp. Dette er utprøvd i Danmark, og NHF mener den danske modellen er et godt utgangspunkt for den norske utdannelsen. I det danske hovedforløpet, som vil tilsvare det norske vekslingsløpet, er det totalt 21 uker skolesamlinger. Dvs 7 uker skolesamling pr år.*
- 3. Det skal defineres hvilke læringsmål lærlingen skal mestre når, og gis bedømmelse (enten bestått/ikke bestått eller standpunktkarakter) underveis. Avsluttende fagprøve.*
- 4. Emner for skolesamlinger (ikke fullstendig liste):*
  - Grunnleggende smiteknikker (stuke, strekke, kutte, sveise)*

---

⁵ Ref. dialogkonferansen om hestefaget og hovslagerfaget i regi av FRNA juni 2015

- *Kommunikasjon, bedriftskunnskap, ledelse*
  - *Økonomi*
  - *Lovverk som regulerer bransjen*
  - *Samarbeid med andre hovslagere, veterinærer, offentlige myndigheter (herunder Mattilsynet) mm.*
  - *Håndtering av hest og riktig ergonomi/arbeidsteknikk*
  - *Hestens, og hovens, anatomi*
  - *Beinstillinger, tåakser, hovformer*
  - *Korrekt beskjæring*
  - *Tilvirking (smiing) og tilpassing av beslag, også sykebeslag*
  - *Hovsykdommer og lidelser i hestens bevegelsesapparat; anatomi, symptomer, diagnose, behandling, ansvar for behandling og oppfølging*
  - *Oppfølging av føll og unghest*
5. *Skolesamlingene skal gi opplæring i hvert emne, mens ferdigheter i emnene trenes opp i bedriften.*
6. *Skolesamlinger skal kun tilbys ett sted i landet, og det bør jobbes aktivt for å etablere et kompetansemiljø her, som brukes av både av faglærte hovslagere og lærlinger. Steder et slikt kompetansemiljø kan opprettes, er for eksempel i tilknytning til NMBU og veterinærutdannelsen på Ås, eller ved Norsk hestesenter på Starum. Ingen av stedene er rustet til å ta et slikt ansvar slik de er i dag, men begge steder har slik NHF ser det, muligheter til å kunne danne grunnlag for et godt kompetansemiljø. Avgjørende for et kompetansemiljø er at riktig person(er) ansettes; må ha høy faglig kompetanse, samt vilje og evne til samarbeid med lærebedrifter, fagmiljø, andre instanser.*

Ønsket veksling utfordrer dagens struktur for videregående opplæring. FRNA mener at ønsket veksling kan gjennomføres ved at læreplanene i de aktuelle programfagene på et tenkt Vg2 hovslagerfag utformes slik at de kan tilbys enkeltvis i påfølgende perioder og har en naturlig progresjon også for voksne. Ønsket om 21 uker skolebasert opplæring i løpet av læretiden utgjør omtrent det samme som omfanget av programfag og prosjekt til fordypning på dagens Vg2. Dagens omfang av programfagene på Vg2 kan være førende. Eventuelt kan også omfanget av prosjekt til fordypning benyttes til skolebasert opplæring. Skal en slik veksling ha den ønskede fleksibiliteten må lærekontrakten inngås etter Vg1.

For å ha rom for en slik fleksibilitet, må tilbudsstrukturen for faget endres til at det etableres et eget Vg2 hovslagerfag. Forutsatt lovendring med friere skolevalg over fylkesgrensene vil landslinjestatus ikke være nødvendig for at ungdomssøkere skal få tilgang til tilbudet, men kanskje må det med økt utnyttet fleksibilitet forventes at de har lærekontrakt. Det viktigste vil være at tilbudet blir etablert i ett fylke og at det dermed blir bygd opp undervisningskompetanse i faget.

Utfordringen med et eget Vg2 hovslagerfag er å se opplæringen av ungdom og voksne i sammenheng. Forventet årlig behov for nye faglærte tilsier at opplæringsmodellen for faget bør tilpasses slik at både ungdom med ungdomsrett og voksne uten opplæringsrett kan organiseres sammen. Videre kan behovet for opplæring i fellesfagene være ulikt for ungdom og voksne.

Den skolebaserte opplæringen må sikres tilgang på nødvendig utstyr for pedagogisk tilrettelagt opplæringsaktivitet. Periodisering kan legge til rette for at utstyr også kan benyttes for andre kompetanse-hevende tiltak for hovslagere m.m., slik at opplæringstilbudet kan bli et regionalt/landsdekkende senter for hovslagerkompetanse.

Konklusjon/anbefaling

FRNA anbefaler at det gjøres en endring i tilbudsstrukturen når det gjelder hovslagerfaget. Vi anbefaler at faget følger et vekslingsløp som skissert over, altså en kombinasjon av opplæringsløpene 1+3 og 2+2. Som en konsekvens av dette, må Vg2 heste- og hovslagerfag splittes, slik at hovslagerfag får et eget Vg2. Vi mener at endringene vil gi bedre-, og litt flere, faglærte hovslagere.

Hestefaget

Oppsummering utviklingsredegjørelse del 1

Hestefaget har så langt vært populært, og faget «bærer» mye av utdanningstilbudet på naturbrukskolene. Mange av elevene velger studieforberedende Vg3 i naturbruk eller Vg3 påbygg til generell studieforberedende etter Vg2. Det er i dag tilgang på læreplasser i næringa, og flere aktører ønsker å ta inn lærlinger. Faget dekker kompetansebehovet i næringa, men det er uklart hvor etterspurt fagkompetansen er. Dette skyldes blant annet betalingsviljen for faglært arbeidskraft. Som en konsekvens av at det vurderes endringer i hovslagerfaget, vil det være behov for justeringer av Vg2 heste- og hovslagerfag.

Videre drøfting/vurdering og konklusjon/anbefaling

Hestefaget og hovslagerfaget har i dag et felles Vg2. Som en konsekvens av nødvendige endringer i hovslagerfaget, må Vg2 heste- og hovslagerfaget splittes. Et nytt Vg2 for hestefaget må ses i sammenheng med en forventet søknad om et nytt fag i dyrehold – det må vurderes om det er aktuelt med felles Vg2 for hestefaget og dette eventuelle nye faget.

3.5 Reindriftsfaget

Oppsummering utviklingsredegjørelse del 1

Læreplasser i reindriftsfaget finnes stort sett i familiebedrifter. Faglærte kan jobbe som selvstendig næringsdrivende (under forutsetning av at de er godkjent under reindriftsloven) eller i tilhørende næringer. Det kan også være aktuelt med jobb innen offentlig forvaltning. Man må ikke ha fagbrev i reindriftsfaget for å jobbe i næringa, men faget dekker et reelt kompetansebehov på arbeidsmarkedet. Fagets omfang er imidlertid for stort, og det er behov for endringer i Vg2-læreplanen. Dagens 2+2-modell fungerer, men det er viktig å innpasse opplæringa innenfor reindriftas årssyklus. Det kreves sertifikat for enkelte motorkjøretøy.

Videre drøfting/vurderinger og konklusjon/anbefaling

Reindriftsnæringa skiller seg fra andre næringer på flere områder. Næringa har ikke tradisjonell partsorganisering, og det er Sametinget som har ansvar for å utarbeide læreplanene i faget. Reindriftsfaget er en landslinje, og faget tilbys ved Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. I arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 har FRNA hatt kontakt med, og fått innspill fra, følgende aktører: Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL), Sametinget, Samisk videregående skole og reindriftsskole, Opplæringskontoret i reindrift og duodji, samt Aajege, Samisk språk og kompetansesenter på Røros. Innspillene bygger på utviklingsredegjørelsen 2015/2016 del 1, men også på dialogmøtet FRNA avholdt med reindriftsnæringa i 2013. Her fikk rådet innspill fra aktører i næringa som ikke er organisert.

Rådets vurderinger bygger i tillegg på en spørreundersøkelse til tidligere lærlinger i reindriftsfaget og duodjifaget som ble gjennomført av Opplæringskontoret i Reindrift og Duodji i oktober 2011. Spørreundersøkelsen tok for seg hva tidligere lærelinger jobber med idag, om de har tatt mer utdanning etter fagbrev, og om de har nytte av kunnskapen de tilegnet seg i lærlingperioden i sin nåværende jobb. Spørreundersøkelsen hadde en lav svarprosent, men vi mener allikevel at den gir noen viktige indikasjoner om fagets verdsetting.

FRNA vil fremheve følgende utfordringer i reindriftsfaget og forslag til tiltak:

- Mangel på reindriftskunnskap er betydelig der hvor reindriftsnæringen driftes, eksempelvis i naturforvaltning, redningstjenester og Mattilsynet. Her er det et økt kompetansebehov. Rådet mener tilrettelegging for opplæringsløp med både yrkes- og studiekompetanse (YSK) eller at fagbrevet kan gi tilleggspoeng ved opptak til relevant høyere utdanning (eksempelvis naturforvaltning, fjellpoliti, redningstjenester, Mattilsynet og veterinærerutdanning), kan bidra til økt kompetanse både i næringa og i tilgrensende næringer.
- Det ser ut til at de som velger 2+2-modellen i reindriftsfaget ønsker seg inn i reindriften etter endt læretid. Samtidig er det flere av de som søker læretid i reindriftsfaget som kommer fra studiespesieliserende utdanningsprogram. Dette tyder på at det er behov for bedre veiledning, både i ungdomsskolen og i videregående opplæring.
- Reindriftsnæringa er mest arbeidsintensiv i visse perioder av året; om sommeren er det reinmerking og gjerdearbeid, rundt juletider er det slakting, skilling og gjeting, og rundt påsketider er det gjeting og flytting av rein. Det er i disse periodene elever i Vg1 og Vg2 vil ha størst utbytte av Prosjekt til fordypning. Rådet mener derfor at utdanningsmyndighetene bør legge til rette for at elevene kan ta PTF i disse periodene, uavhengig av "skoleruta". Dette også slik at læretiden ikke trenger å bli forlenget unødvendig. For øvrig bør det ses nærmere på om reindriftselever kan få ta eksamener i mai i stedet for i juni. Uten at vi har konkludert på dette, kan vi nevne at det er mulig at en vekslingsmodell kan legge bedre tilrette for dette enn dagens opplæring.
- Reindriftsnæringen tar i dag et stort ansvar med tanke på opplæring av lærlinger. Det er kostnadskrevende å ta inn lærlinger i reindrift, blant annet fordi det ikke finnes noen form for kompensasjon for å dekke kostnader til utstyr og kjøretøyer. Dette gjelder blant annet transport av rein og jegerprøve. Det er viktig at læreplanene praktiseres slik at det legges tilrettefor at elevene får nødvendig kompetanse for å oppnå sertifikater gjennom skoleopplæringen.
- Som nevnt i utviklingsredegjørelsen del 1, er det avdekt flere mangler i læreplanene i reindriftsopplæringa. FRNA mener derfor at det er behov for en gjennomgang av alle læreplanene for reindriftsfaget, både på Vg2 og Vg3. Blant annet er det behov for mer opplæring i reindriftshistorie.
- Reindriftsfaget er underlagt Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino som er en statlig skole. Rådet anbefaler at dette tilbudet opprettholdes, da samisk språk og kultur er godt innarbeidet der. Samtidig mener vi at myndighetene bør vurdere å gjenopprette samarbeidet med Aajge, Samisk språk og kompetansesenter på Røros, for å gi et tilbud til reindrifts ungdom i sørsamiske områder. Rådet anbefaler videre at skolen(e) jobber aktivt med utvikling av samarbeid om reindriftsopplæringen med landene Sverige, Finland og Russland, der man også har reindrift.
- Rådet mener det er behov for reindriftskompetanse i ulike deler av samfunnet, ikke bare for selvstendige næringsdrivende. Det kan bli behov for å etablere flere tilbud innen reindrift på videregående nivå. Vi vil se nærmere på dette i tiden fremover.

For øvrig viser vi til [Prop. 77 S \(2015-2016\) om ny reindriftsaftale](#), som ble behandlet og godkjent i statsråd 18. mars 2016 (Landbruks- og matdepartementet, 2016b). Proposisjonen viser til at det er et behov for å synliggjøre sysselsettinga i reindrifta, som utføres i områder som ingen andre har kunnskap om. Den viser videre til viktigheten av at den tradisjonelle reindriftskunnskapen opprettholdes og videreutvikles, spesielt med tanke på de klimautfordringer vi nå står overfor. FRNA støtter dette.

Rådet vil i tillegg vise til at det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal se nærmere på etablering av fagskoletilbud innen reindrift. Mange reindriftsutøvere har behov for videreutdanning, og etablering av en fagskole kan bidra til dette. Rådet vil følge arbeidet med stor interesse.

3.6 Akvakulturfaget

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Næringa går godt, er attraktiv og kan tilby læreplasser. Etterspørselen etter kompetansen er økende, og styrker fagets status. Kompetansen dekker næringas behov. Fagkompetansen er med andre ord verdsatt i næringa.

Sertifisering basert på nasjonale og internasjonale krav er stadig en utfordring i faget. Det må vurderes hvilke sertifikater og annen sertifisering som skal ligge i fagbrevet. Det er behov for en gjennomgang av læreplanene, og rådet har utarbeidet et utkast til søknad om opprettelse av læreplangruppe.

Videre drøfting/vurdering

FRNA har mottatt henvendelser og ønsker om endringer i innhold i og kryssløp til akvakulturfaget. FRNA mener at det er behov for en gjennomgang av læreplanene, men ønsker ikke at det innføres nye kryssløp. Vi avventer endelig utforming av faget yrkesfaglig fordypning, nåværende prosjekt til fordypning. Dette vil kunne ha innvirkning på forslagene vi fremmer i denne utviklingsredegjørelsen.

Forskrift om sertifisering av oppdrettsbåt er vedtatt. Sertifisering for å kunne føre arbeidsfartøy må inn i læreplanen, når kravene til denne opplæringa er klar fra Sjøfartsdirektoratet. Sjøfartsdirektoratet arbeider med beskrivelse av sertifikater. Slik rådet forstår det, blir det antakelig to nivå, D6 og D6L, og det arbeides med saken i juridisk avdeling i Sjøfartsdirektoratet.

Sertifikat antas å være avgjørende for å utføre arbeid i næring for ca. 80 % av fagarbeiderne. Ut fra den informasjon som foreligger vil D6 (mest omfattende) være nødvendig for å kunne føre de arbeidsbåter som per i dag benyttes. Opplæring til et slikt sertifikat antas å omfatte ca. 200 undervisningstimer. D6L er et noe mindre sertifikat, krever ca. 130 timer opplæring, men gir ikke sertifikat for de fleste oppdrettsfartøy. FRNA foreslår en løsning der opplæring til D6L legges på Vg2 akvakultur, mens «påbygget» til D6 overlates til opplæringen i bedrift. Med dette mener vi at læreplanene må åpne for at det er *mulig å tilrettelegge* for disse sertifikatene i opplæringen. Samtidig må det være mulig å få fagbrev i akvakulturfaget uten å ha disse sertifikatene. Eksempelvis vil sertifikatene være mindre viktig for en som tenker seg karriere på et settefiskanlegg. Se for øvrig vedlegg 2 for en oversikt over oversikt hvilke sertifikater det er ønskelig at ligger i skoleopplæringen som leder til akvakulturfaget.

Videre foreslår rådet at kompetansemål som angår økonomi og bedriftslære tones ned i faget *drift og produksjon*, og at nye mål i faget *anlegg og teknikk* legges til. Det antydes et timetall på 5 t/u i drift og produksjon og 7 t/u i anlegg og teknikk. De to uketimene kan vurderes å brukes til sertifikatgivende opplæring for oppdrettsbåt.

Som nevnt i kapittel 2, har Mattilsynet krav til opplæring i dyrevelferd, og rådet mener fagopplæringa må kunne gi tilsvarende kompetanse. Følgelig må læreplanen i Vg2 akvakultur utformes slik at Mattilsynet godkjenner den som opplæring i fiskevelferd.

FRNA erfarer, etter å ha besøkt flere læresteder, at mange miljøer ikke ser mulighetene for fleksibilitet som ligger på alle nivåer i læreplanverket. Det er derfor ønskelig med noe veiledningsmateriell, jfr. kapittel 2.

Konklusjon/anbefaling

FRNA mener dagens læreplaner i akvakultur i hovedsak er dekkende for næringas behov, med unntak av det nye kravet om sertifisering av arbeidsfartøy. Med bakgrunn i det vi i dag vet om hvordan dette

kravet er utformet, foreslår FRNA at opplæring til sertifikat D6L legges inn i læreplanen på Vg2 akvakultur, mens «påbygget» D6 overlates til opplæringen i bedrift. Vi tar forbehold om at verken sertifikatbetegnelser eller omfang av opplæring er klart på nåværende tidspunkt. Rådet anbefaler at det opprettes en læreplangruppe som utformer ny læreplan når sertifikatbetegnelsen og omfanget er klart. Vi vil sende inn en egen søknad til direktoratet om dette så snart Sjøfartsdirektoratets beskrivelse av sertifikatene er ferdigstilt.

3.7 Fiske og fangst

Oppsummering utviklingsredegjørelsen del 1

Næringa har en positiv utvikling og etterspør ungdom/lærlinger inn i faget. Økende fokus på kvalitet, markeds- og myndighetskrav gjør at kompetansen er etterspurt og verdsatt i næringa. Faget har på enkelte områder endret seg, og rådet foreslår derfor en gjennomgang av læreplanene. Det er snakk om mindre endringer, og utkast til søknad om å nedsette en læreplangruppe foreligger. Vi foreslår at kryssløpet fra Vg1 restaurant og matfag revurderes i forbindelse med en helhetlig gjennomgang av kryssløp i arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2.

Videre drøfting og vurdering

Faget er svært sammensatt med store krav til sertifisering, se vedlegg 2 for oversikt over hvilke sertifikater det er ønskelig at ligger i skoleopplæringen som leder til fiske og fangst. Det er stort behov for veiledningsmateriell, se begrunnelsen i kapittel 2 og 3.6. Rådet foreslår at kravet til ROC i læreplanen for Vg2 fiske og fangst fjernes, og erstattes av VHF/SRC. Vi ønsker at det nedsettes en læreplangruppe som kan se nærmere på læreplanene på Vg2 og Vg3.

Konklusjon/anbefaling

FRNA anbefaler at det nedsettes en læreplangruppe for å vurdere læreplanene på Vg2 og Vg3. Rådet vil sende en egen henvendelse til direktoratet om dette.

Rådet mener fortsatt at kryssløpet fra Vg1 restaurant og matfag til Vg2 fiske og fangst bør revurderes, se begrunnelse i kapittel 2.2, og i utviklingsredegjørelsen del 1 om fiske og fangst.

3.8 Sjømatproduksjon

FRNA viser til rapport fra Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen. Rådet ser fordeler med å samle fag- og undervisningsmiljøer innen sjømat innenfor utdanningsprogram for naturbruk. Vi ser likevel store utfordringer med et Vg3-tilbud som rekrutterer fra Vg2 fiske og fangst og/eller Vg2 akvakultur.

For å styrke rekrutteringen til sjømatproduksjon, samt øke- og formalisere kompetansen innen faget, bør utdanningsmyndighetene vurdere å opprette et eget Vg2-tilbud innen sjømatproduksjon under utdanningsprogram for naturbruk. Samtidig må myndighetene vurdere om det bør opprettes et kryssløp fra Vg1 restaurant og matfag.

4. Oppsummering

Utviklingsredegjørelsen del 2 er en direkte oppfølging av utviklingsredegjørelsen del 1, som Faglig råd for naturbruk (FRNA) overleverte til Utdanningsdirektoratet (Udir) i oktober 2015. Redegjørelsene er en del av gjennomgangen av tilbudsstrukturen på yrkesfag. FRNA har i utviklingsredegjørelsen del 2 vurdert samtlige lærefag og yrkeskompetansefag i utdanningsprogram for naturbruk. I tillegg har vi drøftet noen overordnede problemstillinger.

Rådet har organisert arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2 ved å videreføre arbeidsgruppene som ble nedsatt under arbeidet med utviklingsredegjørelsens del 1. Vurderingene og anbefalingene i

redegjørelsen bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag, som i stor grad er hentet fra dialog med nærliggende bransjer, bedrifter og andre relevante aktører. Vi har også basert oss på utredninger og forskning der dette finnes. Blant annet har vi trukket inn og kommentert rapporten fra Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen (Yrkesfaglig utvalg 3) der dette har vært relevant.

FRNA anbefaler følgende strukturendringer:

- Vg2 landbruk og gartneri splittes til to Vg2-områder, et Vg2 landbruk og et Vg2 gartneri.
- Gartnerutdanninga gjøres om fra et opplæringsløp med 3 år i skole, til et 2+2-løp.
- Fellesforbundets representant i rådet anbefaler at agronomutdanningen gjøres om til et 2+2-løp⁶.
- Vg2 heste- og hovslagerfag splittes, slik at hovslagerfag får et eget Vg2. Vg2 for hestefaget må ses i sammenheng med en forventet søknad om et nytt fag i dyrehold.
- Hovslagerutdanninga gjøres om til et vekslingsløp, med en kombinasjon av opplæringsløpene 1+3 og 2+2.

Videre er vi positive til følgende strukturendringer:

- At kompetansemålene knyttet til inne-delen av idrettsanleggsfaget flyttes til byggdrifterfaget, under forutsetning av at ute-delen av faget ivaretas et annet sted.
- At sjømatproduksjon overføres fra utdanningsprogram for restaurant og matfag til naturbruk. Da vi ser store utfordringer med et Vg3-tilbud som rekrutterer fra Vg2 fiske og fangst og/eller Vg2 akvakultur, ber vi utdanningsmyndighetene vurdere å opprette et eget Vg2-tilbud.

Utover dette anbefaler rådet at det gjøres endringer i en rekke av læreplanene i utdanningsprogrammet, og at det utarbeides veiledningsmateriell med tanke på skolenes forståelse og utnyttelse av handlingsrommet i læreplanene.

---

⁶ De øvrige rådsmedlemmene ønsker inntil videre å beholde det 3-årige skoleløpet.

Litteraturliste

Landbruks- og matdepartementet (2016a). *Økt rekruttering til landbruket. Mangfold og muligheter for framtiden. Rapport fra en arbeidsgruppe*. Avgitt 27. januar 2016. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/a419268bf01e4245aacfd15150043e5/rapport---okt-rekruttering-til-landbruket-270116.pdf>

Landbruks- og matdepartementet (2016b). Prop. 77s (2015-2016). Proposisjon til stortinget (forslag til stortingsvedtak. *Reindriftsavtalen 2016/2017, og endringer i statsbudsjettet 2016 m.m.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/297010d309614d0d825ccc8490915b74/no/pdfs/prp201520160077000dddpdfs.pdf>

Sæther, B., Haugum, M., Lerfald M., Skålholt A. og Stokke M. (2014). *Evaluering av landbruksutdanningen på videregående nivå og vurdering av behovet for fagskoler innen landbruk* (ØF-rapport 5/2014). Lillehammer: Østlandsforskning.

Utdanningsdirektoratet (2016). Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen. Hentet fra: http://www.udir.no/globalassets/upload/fagopplaring/yrkesfaglig-utvalg-for-reiseliv-matproduksjon-og-primarnaring_ny.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Dissens landbruk

Fag- og yrkesopplæringen skal primært utdanne ungdom til et fag/yrke. Som det fremgår i omtalen av dagens agronomutdanning er det et fåtall av de som i dag velger landbruk som ender opp som agronom etter fullført Vg3 i skole. Grunnen til dette er at elevene enten velger påbygging til generell studiekompetanse eller Vg3 studieforbereende naturbruk, og etter Vg3 kan søke seg inn på høyere utdanning. For at skolene til tross for et lavt elevtall og at flesteparten av elevene velger studieveien skal kunne tilby Vg3 landbruk, legges det ofte til rette for tilbud som ikke er i tråd med læreplanens målsetting. Disse tilbudene er ofte av et slikt innhold at de ikke dekker den agronomutdanninga/kompetansen som næringslivet etterspør.

Både i rapporten fra Yrkesfaglig utvalg 3 og fra rekrutteringsutvalget fremkommer det at voksenagronomtilbudet er av stor betydning for de som skal inn i yrket og overta virksomhet. I og med at rådet foreslår en videreføring av Vg3 studieforbereende i naturbruk og at det er innført en rett til påbygg til generell studiekompetanse etter fullført videregående, vil næringa være tjent med å reddyke en agronomutdanning gjennom å innføre en 2+2-modell i en ny tilbudsstruktur. Dette også sett i lys av de endringer FRNA foreslår når det gjelder splitting av dagens Vg2 landbruk og gartnærning, hvor rådet ønsker å styrke kompetanse retta mot produksjon gjennom et nytt Vg2 landbruk. Samlet sett vil disse løsningene ivareta både de elevene som søker mot høyere utdanning, behovet til de voksne som skal inn i næringa, de som skal overta virksomhet og de som skal ansettes i næringa.

En tilrettelegging for en 2+2-modell gjennom et fagbrev vil gi den nødvendige fag- og yrkeskompetansen næringa etterspør og selv krever. En slik tilrettelegging vil også på sikt øke rekrutteringa til utdanningsprogrammet.

Vedlegg 2: Veiledning til ønsket opplæring som skal inngå i blå naturbruk:

Vg1 naturbruk:

- Grunnleggende sikkerhetsopplæring IMO, 50 timer. Krav fra Sjøfartsdirektoratet.
- Båtførerprøven, 35 timer. Krav fra Sjøfartsdirektoratet.

Vg2 akvakultur:

- Truckførerbevis. Krav fra Arbeidstilsynet
- Kranførerbevis. Krav fra Arbeidstilsynet
- Stroppe- og signalgiverkurs. Krav fra Arbeidstilsynet.
- Dekksoffiser kl. 6L*. Krav fra Sjøfartsdirektoratet. Timetallet ikke fastlagt ennå. Emneplan klar i løpet av 2017. Forutsetter at D6L kan bygges på til D6*.
- VHF/SRC. Krav fra Telenor.
- Fiskevelferdskurs, 15 timer. Krav fra Mattilsynet.

*Båtførersertifikat for arbeidsbåter. D6 og D6L er arbeidstitler brukt av Sjøfartsdirektoratet.

Vg2 fiske og fangst:

- Dekksoffiser kl. 5. 449 timer. Krav fra Sjøfartsdirektoratet.
- VHF/SRC. Krav fra Telenor.
- Stroppe- og signalgiverkurs. Arbeidstilsynet.
- Truckførerbevis. Krav fra Arbeidstilsynet.